C/2025/103

10.1.2025

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora

Dodatne ugotovitve o ekonomski politiki euroobmočja 2024

(mnenje na lastno pobudo)

(C/2025/103)

Poročevalec: **Petru Sorin DANDEA**

Sklep plenarne skupščine	21. 3. 2024
Pravna podlaga	člen 52(2) Poslovnika
Pristojnost	strokovna skupina za ekonomsko in monetarno unijo ter ekonomsko in socialno kohezijo
Datum sprejetja na seji strokovne skupine	11. 10. 2024
Datum sprejetja na plenarnem zasedanju	23. 10. 2024
Plenarno zasedanje št.	591
Rezultat glasovanja (za/proti/vzdržani)	246/1/6

1. Sklepi in priporočila

1.1 Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) meni, da je krepitev fiskalnega usklajevanja med državami članicami euroobmočja ključna za navzgor usmerjeno realno konvergenco, stabilnost in odpornost. To bi lahko vključevalo tesnejše usklajevanje nacionalnih proračunskih politik in razprave o morebitnih skupnih fiskalnih instrumentih. V zvezi s tem EESO meni, da se je instrument NextGenerationEU izkazal za zelo pomembnega, in priporoča, da se podobni instrumenti vključijo v prihodnji večletni finančni okvir. Poleg tega odločno poziva tako države članice kot EU, naj poskrbijo za vzdržnost na fiskalnem področju in ustvarijo fiskalni manevrski prostor za prihodnje pretrese.

1.2 EESO poziva k skupnemu ukrepanju za dokončanje finančne unije. Zaradi majhnosti in razdrobljenosti kapitalskih trgov v EU se vlagatelji selijo na druge svetovne trge, zlasti na trg v Združenih državah. Zato EESO meni, da je dokončanje unije kapitalskih trgov prednostna naloga. Vendar bosta ključnega pomena stabilnost finančnega trga in celovito varstvo potrošnikov.

1.3 Regulativne in praktične razlike v bančništvu med državami članicami povzročajo finančno razdrobljenost in preprečujejo učinkovito mobilizacijo finančnih sredstev, zlasti pri financiranju pomembnih infrastrukturnih projektov na evropski ravni. Dokončanje bančne unije mora biti zato prednostna naloga v novem mandatu Evropske komisije.

1.4 EESO meni, da bi bilo treba pripraviti načrt ukrepov za pospešitev realne konvergence in da mora kohezijska politika ostati v središču večletnega finančnega okvira.

1.5 EESO meni, da mora EU čim bolj povečati konkurenčno prednost, ki jo ponuja enotni trg. Podpira pobudo Evropske komisije za 25-odstotno zmanjšanje zahtev glede poročanja, saj so med glavnimi ovirami za trajnostno rast. Zmanjšanje birokracije in poenostavitev upravnih postopkov bi spodbudila evropski poslovni sektor ter povečala njegovo učinkovitost in uspešnost. Vendar to ne sme negativno vplivati na socialne in okoljske standarde ter pravice delavcev in potrošnikov.

1.6 Ena največjih pomanjkljivosti euroobmočja je odsotnost verodostojnega procesa odločanja. EESO meni, da je pri odločanju nujno potreben nov pristop.

1.7 EU mora med izvajanjem procesa razogljičenja dokončno vzpostaviti enotni trg električne energije. Pri tem je nujno oblikovati popolnoma povezano omrežje na evropski ravni. To bo pripomoglo tudi k znižanju cen energije, boju proti inflaciji ter povečanju konkurenčnosti podjetij v EU.

1.8 EESO meni, da bi bilo treba s celovitim političnim programom za euroobmočje za leto 2024 uravnotežiti kratkoročne zahteve, kot je gospodarsko okrevanje, z dolgoročnimi prednostnimi nalogami, kot so naložbe, trajnostnost, inovacije in socialna vključenost.

2. **Ozadje**

2.1 Kljub izjemno težkim svetovnim razmeram, dvema vojaškima konfliktoma na zunanjih mejah EU in vse večjimi geopolitičnimi napetostmi je gospodarstvo EU v prvem četrtletju leta 2024 pokazalo posebno odpornost in celo znake okrevanja.

2.2 V pomladanski gospodarski napovedi ([1]), ki jo je nedavno predstavila Evropska komisija, je rast BDP v letu 2024 ocenjena na 1 % za EU in 0,8 % za euroobmočje, kar je precej pod povprečjem razvitih gospodarstev.

2.3 Stopnja inflacije naj bi v EU znašala 2,7 % v letu 2024 in 2,2 % v letu 2025, v euroobmočju pa 2,5 % v letu 2024 in 2,1 % v letu 2025. Vendar naj bi osnovna inflacija dosegla cilj do sredine leta 2025.

2.4 Z dvema milijonoma novih delovnih mest v letu 2023 je zaposlenost v EU dosegla rekordnih 75,5 %, brezposelnost pa je ostala na rekordno nizki ravni 6 %. Vendar so glede brezposelnosti med državami članicami EU velike razlike. Kljub temu, da so se realne plače v letu 2023 zvišale za 5,6 %, ostajajo pod ravnjo iz leta 2021. Evropska pomladanska gospodarska napoved kaže, da se bodo realne plače po sredini leta 2025 lahko vrnile na raven iz leta 2021.

2.5 Kljub tem znakom ponovne rasti gospodarstva EU so se v zadnjih mesecih povečala tveganja na svetovni ravni. Zdi se, da so glavni izzivi vse večja globalna razdrobljenost, vključno s protekcionističnimi ukrepi (tarifami) v svetovni trgovini in velika nestanovitnost energetskih trgov. Vztrajna inflacija v ZDA bo povzročila zamude pri zniževanju obrestnih mer, zaradi česar bo Evropska centralna banka odložila znižanje obrestnih mer. Ta negativna dejavnika bosta žal upočasnila ponovno oživitev naložb, ki še nikoli niso bile tako potrebne za financiranje naših ukrepov na področju konkurenčnosti in obrambe ter seveda dvojnega, podnebnega in digitalnega prehoda. Poleg tega bodo javna sredstva omejena zaradi povečanih odhodkov za podnebne spremembe, obrambo in prehod ter zaradi stroškov izposojanja in stroškov, povezanih s staranjem prebivalstva.

3. **Splošne in posebne ugotovitve**

3.1 EESO je seznanjen z dogovorom držav članic o reformi Pakta za stabilnost in rast. Novi predpisi predvidevajo večjo nacionalno odgovornost, pa tudi ugodnejša pravila za izračun proračunskega primanjkljaja, tako da se pri izračunu upoštevajo programi sofinanciranja z evropskimi sredstvi. Vendar EESO meni, da se fiskalna pravila morda uporabljajo togo in vplivajo na zmožnost držav članic, da s fiskalno politiko preprečijo upad gospodarske rasti in spodbujajo naložbe. Ni mogoče izključiti niti nove faze varčevalne politike. Ker euroobmočje nima centralnega fiskalnega organa, so v zapletenih in težavnih geopolitičnih razmerah potrebni nadaljnji koraki k bolj usklajeni fiskalni politiki. Krepitev fiskalnega usklajevanja med državami članicami euroobmočja je ključna za navzgor usmerjeno konvergenco, stabilnost in odpornost. Vključuje lahko tesnejše usklajevanje nacionalnih proračunskih politik in razprave o morebitnih skupnih fiskalnih instrumentih. V zvezi s tem EESO meni, da se je instrument NextGenerationEU izkazal za zelo pomembnega, in priporoča, da se podobni instrumenti vključijo v prihodnji večletni finančni okvir. Poleg tega se EESO zavzema za uravnoteženo fiskalno konsolidacijo, da najbolj ranljivi ter ljudje z nizkimi in srednjimi dohodki ne bodo nosili glavnega bremena. Zmanjšanje izdatkov za izobraževanje, socialno varnost in zdravje je resen problem za tisoče ljudi ter ogroža konkurenčnost, gospodarsko rast in politično stabilnost.

([1]) Spring 2024 Economic Forecast: A gradual expansion amid high geopolitical risks (Gospodarska napoved – pomlad 2024: Postopna rast v okolju velikih političnih tveganj), Evropska komisija, 15. maj 2024.

3.2 EESO se zaveda pomena junijskih evropskih volitev in meni, da bi morala pravičen zeleni dogovor in digitalizacija ostati glavni dolgoročni politiki EU. Žal nobena ni zadostno financirana. Evropska centralna banka ocenjuje, da bi bilo letno potrebnih več kot 740 milijard EUR dodatnih sredstev. Zaradi majhnosti in razdrobljenosti kapitalskih trgov v EU se vlagatelji selijo na druge svetovne trge, zlasti na trg v Združenih državah. V zvezi s tem EESO meni, da je dokončanje unije kapitalskih trgov prednostna naloga, in ponavlja priporočilo iz mnenja o ekonomski politiki euroobmočja 2024. ([2]) Vendar poglabljanje unije kapitalskih trgov ne sme škodovati stabilnosti finančnih trgov. EESO opozarja na predloge iz mnenja *Unija kapitalskih trgov za ljudi in podjetja – nov akcijski načrt*. ([3])

3.3 Kljub napredku pri vzpostavljanju bančne unije, je ta še vedno nepopolna. Skupni sistem jamstva za vloge se ne izvaja v celoti, prav tako ni trdnega okvira za reševanje bank, kar lahko povzroči finančno nestabilnost. Regulativne in praktične razlike med državami članicami povzročajo finančno razdrobljenost in preprečujejo učinkovito mobilizacijo finančnih sredstev, zlasti za pomembne projekte na evropski ravni. Tako na primer vse evropske sistemske banke uporabljajo storitev v oblaku, ki jo ponujajo ameriška podjetja, ker ni evropske ustreznice. Dokončanje bančne unije mora biti prednostna naloga v novem mandatu Evropske komisije.

3.4 Več kot dve desetletji po uvedbi eura so v euroobmočju še vedno velike razlike v gospodarski uspešnosti med osrednjim (npr. Nemčija, Nizozemska) in obrobnim območjem (npr. Grčija, Španija, Italija). Te razlike so za ljudi lahko veliko breme, ustvarjajo napetosti in omejujejo učinkovitost enotne monetarne politike. EESO meni, da bi bilo treba pripraviti načrt ukrepov za pospešitev realne konvergence. Kohezijska politika bi morala biti še naprej v središču večletnega finančnega okvira. Načrt bi lahko zajemal prožnejšo politiko Evropske komisije v zvezi z združitvami ali prevzemi, ki bi privedla do ustanovitve močnejših evropskih družb z razvojnimi, raziskovalnimi in inovacijskimi zmogljivostmi, s katerimi bi dosegle enak položaj kot družbe, ki delujejo na svetovni ravni.

3.5 Številne države euroobmočja se soočajo z izzivi in potrebujejo strukturne reforme za povečanje naložb, konkurenčnosti in produktivnosti na socialno in okoljsko vzdržen način. EU mora v zahtevnih svetovnih razmerah čim bolj povečati konkurenčno prednost, ki jo ponuja enotni trg. Podpira pobudo Evropske komisije za 25-odstotno zmanjšanje zahtev glede poročanja. Zmanjšanje birokracije in poenostavitev upravnih postopkov bi spodbudila evropski poslovni sektor ter povečala njegovo učinkovitost in uspešnost. Vendar to ne sme negativno vplivati na socialne in okoljske standarde ter pravice delavcev in potrošnikov.

3.6 Ena največjih pomanjkljivosti euroobmočja je odsotnost verodostojnega procesa odločanja. V mnogih primerih se je ta proces zaradi načela soglasja izkazal za počasnega in zapletenega. Politična nesoglasja in različni nacionalni interesi spodkopavajo skladnost in učinkovitost politik euroobmočja. EESO meni, da je pri odločanju nujno potreben nov pristop. Pri tem bi morale biti v ospredju demokratične institucije, temeljne pravice in učinkovitejše vključevanje organizacij civilne družbe v postopek odločanja.

3.7 Politike euroobmočja bi lahko v okviru širših prizadevanj za boj proti podnebnim spremembam dale prednost naložbam v trajnostno infrastrukturo, podpori zeleni in nizkoogljični industriji ter preobrazbi vseh gospodarskih dejavnosti, vključno s storitvami, financami in nepremičninami, ter izvajanju mehanizmov za oblikovanje cen ogljika. Poleg tega bi vključitev podnebnih vprašanj v okvire denarne politike pripomogla k uskladitvi finančnih tokov s podnebnimi cilji. EU mora med izvajanjem procesa razogljičenja dokončno vzpostaviti enotni trg električne energije. Predpogoj je popolnoma povezano omrežje na evropski ravni.

([2]) Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Priporočilo za priporočilo Sveta o ekonomski politiki euroobmočja (COM(2023) 903 final) (UL C, C/2024/2104, 26.3.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2104/oj).

([3]) Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Unija kapitalskih trgov za ljudi in podjetja – nov akcijski načrt (COM(2020) 590 final) (UL C 155, 30.4.2021, str. 20).

3.8 V zapletenih in zahtevnih geopolitičnih razmerah bi si moralo euroobmočje dejavno prizadevati za sodelovanje in diplomacijo na svetovni ravni. To vključuje zavzemanje za multilateralizem, spodbujanje proste in pravične trgovine ter prispevanje k svetovnim prizadevanjem za reševanje perečih izzivov, kot so javno zdravje, podnebne spremembe in varnostne grožnje.

3.9 S celovitim političnim programom za euroobmočje za leto 2024 bi bilo treba uravnotežiti kratkoročne zahteve, kot je gospodarsko okrevanje, z dolgoročnimi prednostnimi nalogami, kot so trajnostnost, naložbe, produktivnost, konkurenčnost, finančna stabilnost, inovacije in socialna vključenost. Sodelovanje med državami članicami euroobmočja bo skupaj z učinkovitimi mehanizmi upravljanja na nacionalni in evropski ravni bistvenega pomena za uspešno izvajanje teh politik.

V Bruslju, 23. oktobra 2024

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Oliver RÖPKE